

En STOR og en LILLE er væk

En dreng på to et halvt år mister brat sin mor. Bogen om, hvad der sker i terapien – både for drengen og for psykologen – er et medrivende lærestykke.

Elisabeth Cleves "En stor og en lille er væk" beskriver et forløb på 15 timer med Victor, en dreng på to et halvt år. Moderen og en lillebror er blevet dræbt i en bilulykke.

Allerførst: Sproget i Cleves bog er enestående enkelt. Det er konsekvent renset for psykoterapeutisk jargon og slang, såkaldte fagord. Hun evner at beskrive det, der foregår, helt uden brug af den konventionelle psykologiske terminologi. Indirekte dokumenterer hun, at relationer er menneskelige konstruktioner og ikke behøver specielle fremmedord, hvis ellers beskrivelsen af dem er omhyggelig. Ydermere gengiver hun ordret, hvad hun siger til drengen, ligesom hun gengiver hans udsagn. Men ikke nok med det. Cleve fortæller nøje om de medlevende følelser, der opstår hos hende i samværet med hendes lille klient.

Det er en desperat opringning til Erica Stiftelsen fra Victors far, der indleder kontakten. Sekretæren opfatter, at han er i chok, han taler usammenhængende om en bilulykke, hans kone og et spædbarn er døde, han er alene med en lille dreng på to år. Han ved ikke, hvad han skal gøre. Drengen behøver hjælp, han er så lille.

Den psykologiske undersøgelse

Efter den visiterende samtale foretager hun den psykologiske undersøgelse over to sessioner. Cleve vil forsøge at danne sig et indtryk af, hvad Victor har opfattet af alt det forfærdelige, der er sket. Hvad ved han, og på hvilken måde ved han det. Hun vil observere det, der er bevidst for Victor, og det, han ikke selv synes at være bevidst om. Videre vurderer hun

hans kapacitet for tilknytning og finder, at han havde en fin tilknytning til moderen før ulykken.

Også til Elisabeth Cleve er Victor i stand til at etablere en tilknytning, hvilken ikke kun viser sig i hans adfærd, men også i at han – med en elegant neologisme – kalder hende for Ericabeth.

Den psykologiske undersøgelse finder sted i et legerum med lidt legetøj, dukker og sandkasse. Døren ind til det rum, hvor faderen og hans psykolog sidder, er åben. Et af Cleves foci er at forsøge at afgrænse og overskueliggøre situationen for Victor: Når Victor i fantasien har faderen siddende ved siden af sig lige nu. "Ja, du vil gerne være i nærheden af din far. Han vil også gerne være i nærheden af dig. Du tænker meget på ham. Far sidder og venter på dig." Denne enkle syntetisering, afklaring og afgrænsning letter Victor, og han kan bevæge sig til et andet emne.

Som en del af den psykologiske undersøgelse forsøger Cleve sig med CAT (Children's Apperception Test). Ti tegninger, der viser dyr og dyreunger i menneskelignende situationer. Men allerede efter få billeder går det galt. Det kompromitterende billede forestiller en kængurumor med en lille unge stikkende op af pungen og en lidt større ved siden af. Han løber ud af lokalet og hen til sin far og stiller sig helt ind til ham.

Undersøgelsen giver Cleve en mulighed for at vurdere drengens intellektuelle formåen og hans gode hukommelse. Han kan præcis huske, hvilke farver de forskellige biler, tog og flyvemaskiner har, ligesom alle bilmærker. Og hun noterer sig, at Victor aktuelt er ude af stand til at acceptere den mindste forandring i

sin tilværelse.

Temaer: Alle farbrorerne leder efter deres mormor. Mormor er væk. At lede uden at finde. Ødelægelse og destruktion går igen. "Ødelagt, ødelagt", siger han, når han ikke finder et stykke legetøj fra sidste undersøgelse. Og han søger at berolige sig selv, "De skal være her, det ved jeg."

Resultat af undersøgelsen

Cleve beskriver i sin efterfølgende samtale med faderen Victor som en sød og fundamentalt harmonisk dreng. Han er tillidsfuld og vil helst have, at han og psykologen er glade sammen. Samtidig spreder han en uvirkelighed omkring sig og indvirker på en måde, så hun kommer til at dele hans uvirkelighedsfølelse og selv får hovedpine. Tilsyneladende er det mindre smertefuldt for ham at være den, der giver, end den, der har behov for trøst. I vuggestuen er han den, der trøster de små, når deres mor ikke er der.

I samtalen lægger Cleve vægt på, at familiemedlemmerne ikke kommer til at føle sig udelukkede fra Victors behandling. Faderens samtaler med hans psykolog vil give ham mulighed for at holde familien orienteret på en måde, som ikke interfererer negativt med behandlingens gang.

Cleve understreger sit ønske om at give klienterne nogen at dele ansvaret med. Det drejer sig ikke blot om den

Bogdata:

Elisabeth Cleve: "En stor og en lille er væk - Kriseterapi med en toårig dreng". Dansk psykologisk Forlag, 2006, 208 sider, 258 kr.

daglige administration af livet efter traumat, men også om at reducere intensiteten af de smertefyldte følelser, så Victor og hans far ikke er alene om dem. Og netop Cleves egne uvirkelighedsfølelser, hovedpiner og oplevede hjælpeløshed efter en række af timerne er jo også tegn på, at hun har påtaget sig og dermed overtaget en del af de belastninger, der hviler på Victor.

Det terapeutiske forløb

Af de aftalte 15 møder er der nu ti gange tilbage til selve det terapeutiske forløb. Dette er blevet fint forberedt i løbet af de første fire sessioner. Victor og psykologen har lært hinanden at kende. Han har udviklet en tilknytning til Elisabeth Cleve.

Hun afgrænser og præciserer opgaven, hun definerer foci, som Victor kan beskæftige sig med, hun beskriver, hvad det er, hun og Jorge vil kunne tilbyde Victor og hans far og ønsker at hjælpe Victor til at finde en plads til sin mor og sin lillebror i sit indre.

Men galt kan det gå, når hun er ude af stand til at følge drengen. På et tidspunkt spørger Victor tilsyneladende ud i luften: "Har lillebror en far?" Cleve bliver overrasket over det direkte spørgsmål og svarer rådvild: "Ja, det kan man godt sige." Hun anfører, at svaret lyder underligt, og at Victor ikke ved, hvad hun mener. Hun kan ikke fastholde hans interesse, og han skifter emne, men hun sidder og er forundret over, at en så lille dreng tænker så dybt. Han sætter sig til at trøste sig med en lille legetøjshund.

I den sjette time nærmer han sig traumat og rekonstruerer et aspekt af ulykken, hvor moderen og babyen skal have

sele på og køre i rustvognen, "Nu lukker vi, forstår du det?"

Senere vil han have Cleve til at rulle en stor og en lille klump af det hårde ler. Han gentager "En stor og en lille". De skal graves ned i sandet. "Hjælp mig, jeg kan ikke grave den store ned. Man kan hele tiden se den." De graver og arrangerer sammen. "Nu er det for meget, man kan ikke se hende." Den fornemmelse, man som læser hele tiden har sidet med af, at lerkuglerne repræsenterer moderen og den lille bror, bliver bekræftet af Victor, uden at det går op for ham med fuld bevidsthed. Han er i stand til med Cleves støtte at arbejde med at restrukturere sin fortid og traumat, at arbejde reparativt, uden at det foregår på et egentlig bevidst plan. Denne episode illustrerer på smuk vis børnepsykoterapiens væsen og kan bruges som guideline for børnepsykoterapeuter under uddannelse.

Dette forløb bevirker en begyndende hovedpine hos terapeuten, og Victor virker også træt, så han foreslår, at de går ind i en tilstødende garderobe, som han kalder Villa Villekulla (fra "Pippi Langstrømpe"). Der placerer han de to lerkugler på en hylde. Man kan overveje, om ikke Victor på sin personlige og for ham overskuelige og reparerende måde har konstrueret et begravelsesritual i dette forløb. Det er, som om han har fundet en plads at have sin mor og lille bror på. De er nu i en vis forstand placeret uden for ham selv.

Ved en anden lejlighed har han begravet dukker i sandet og sprutter vredt: "De er døde! De er døde! De er døde!" Her ser vi hans raseri og fortvivlelse over at være blevet forladt på så brutal

en måde. Og Cleve beskriver i sin tekst sine følelser om at føle sig utilstrækkelig og fej sammen med et barn, der er så hårdt ramt som Victor.

Ved behandlingens afslutning erkender han, at hans mor og hans lille bror er død, og at han skal leve livet videre med sin far.

Afslutning

Bogen er en fremragende tekst for terapeuter under uddannelse, idet den så konkret og instruktivt beskriver en række af de elementer, der indgår i psykoterapeutiske forløb, selv om de ikke nævnes med fagterminologi.

Der er mange eksempler på det, der kaldes overføring og modoverføring, ligesom der er mange eksempler på defensiva strategier og det, der fejlagtigt kaldes modstand.

Cleve demonstrerer, hvordan hun udmonter sin empati i konkrete eksempler. Hun viser måder til at afgrænse opgaverne, så Victor kan udviklet foci, der er relevante. Definition og redefinition, beskrivelse og genbeskrivelse. Vi ser, hvordan hun kan genbeskrive situationen, så tempoet bliver i et passende leje og han ikke bliver skræmt af et for højt uoverskueligt og dermed ængstende tempo.

Cleve viser, hvordan hun med fuld respekt for Victors tempo kan foretage præciseringer, som ikke intimiderer hans tankegang, men blot virker afklarende og afgrænsende. Terapeutens genbeskrivelser af Victors reaktioner på tabet hjælper ham til at placere sine følelser relevant, hvad enten det er hos sig selv, privat, eller uden for sig selv.

Azita Madjid Maraji og Ole Almstrup